

Zyciopismo społeczne.

DALTON (Jan) Professor Matematyki i Filozofii przyrodzonéy w Kollegium: Manchester wzbogacił Fizykę, wielą ważnemi odkryciami i sprostował mocne błędy w wielu gałęziach téy umiejętności. Czynione przez niego doświadczenia z wszystkiemi płynami sprężystémi dowiodły, że płyn każdy iakiéykolwiek bądź natury, w przechodzie do temperatury wody wrzącéy, rozszerza się o ilość całkowitą stosunkowo równą, i że przybiera trochę więcej iak trzecią część swéy pierwiastkowéy objętości. Dalton pisał wiele o ciepliku: iemu winniśmy tę ważną wiadomość, iż ciśnienie wywierané przez pary jest iednakie, bądź powietrze znajduie się, bądź nie, w przestrzeni w którém te są zamknięte. Nakoniec oznaczył on ilość zrodzonéy pary i moc wywieranego przez nią ciśnienia na każdy stopień ciepła, i dostrzegł godnego uwagi stosunku między stopniem wrenia każdego płynu, a siłą sprężystości iego pary na daną temperaturę. Oprócz licznych artykułów umieszczanych wpamiętnikach Towarzystwa Filozoficznego w Manchester, w Dzienniku Niecholsona i w *Magazynie Filozoficznym* (*Philosophical Magazine*,) wydał Dalton. I. *Meteorological Observations and Essays*

8° 1773. II. *A system of Philosophical Chemistry*. 2. parts 8° 1808 — 1810.

BERTHOLLET. (Hrabia Klaudyjusz Ludwik) członek Akademii Paryzkiéy Umiejętności, Towarzystwa Królewskiego Londyńskiego, Towarzystw Turyńskiego, Harlemskiego, i t. d. uważany iest za pierwszego Chemika teorycznégo naszych czasów. Pomiedzy mnogimi sposobami postępowania, które sztuki mu są winne, liczyć należy iego sposób zachowania słodkiéy wody na okrętach, przez powleczenie węglém wnętrza beczek, iego sposób nadania lnom, konopiom a nawet kłakom powierszcho-wności bawełny, opisany w dziennikach Szkoły Politechnicznéy i Towarzystwa zachęcenia, nadewszystko zaś udoskonalenie iakie nadał wybielaniu istot roślinnych za pomocą *prze-kwasu* solnego: przedmiot, którym zaczął się zajmować w r. 1785, i którego zastosowanie wpro-wadzone do pierwszych rękodzielni tego rodza-iu, dało w nich początek wyrazom: *berthollet*, *berthollimètre*, *bertholler*, *bertholleur*, i t. d. — Mamy prócz tego P. Berthollet. I. *Observations sur l'air* 1776. II. *Précis d'une Theorie sur la nature de l'acier, sur ses preparations etc.* Paris 1789. in 8° III. *Elemens de l'art. de la*

teinture. 2vol. 1804. 8° IV. *Déscription du blanchiment des toiles.* 1795. 8° V. *Recherches sur les lois de l'affinité.* 1801. 8° VI. *Essai de Statistique chimique* 1805- 2. vol, in- 8° Dzieło to uważane jest za jeden z najpiękniejszych pomników naszego wieku. Uyrzano tam po raz pierwszy, fenomena chemiczne tak skomplikowane, poddane prawom ścisłym mechaniki. Tłumaczone jest na język Polski przez JX. Bystrzyckiego. VI. *Cours de chimie des substances animales.* — P. Berthollet, jest nadto współpracownikiem dziennika *Annales de chimie*, i Autorem wielkiej liczby nader ważnych pamiątek, umieszczonych w zbiorach *Akademii umiejętności*, *Instytutu Francuzkiego*, *Instytutu Egipskiego* i *Towarzystwa zwanego d'Arcueil*, które sam założył, chcąc aż do końca życia swego wspierać postępy umiejętności. Nowa *Metoda nomenklatury chemicznej*, wydana wspólnie z Lavoisier, Guyton -- Morveau i Fourcroy, jest w wielkiej części dziełem jego i wystarczyłaby do umieszczenia go w rzędzie twórców chemii dzisiejszej. Liczne fakta któremi wzbogacił teorią tej umiejętności, znane są od wszystkich chemików: dość będzie wspomnieć że iemu winnismy odkrycie składu Amoniaku.
